

tek, práva, hodnosti, obročí (a) úřady duchovní nebo světské; a tyto osoby, takto utlačené ... uvést do jejich řečených obročí a vrátit jim jejich majetek ...

VI.

STÁT A PRÁVO V NĚMECKU

Mohučský mír Jindřicha IV.

Mír byl uzavřen dne 6. ledna 1103 na čtyři roky; je to nejstarší zemský mír v Německu.

Český překlad převzat z: J. Tureček a kolektiv, Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva, Praha 1956, str. 221 n.

Roku 1103 od narození Páně v Mohuči císař Jindřich svou rukou potvrdil a ustanovil mír, a arcibiskupové a biskupové jej potvrdili vlastníma rukama. Přisahal králův syn a přísahali předáci celého království, vévodové, markrabí, hrabata a mnozí jiní. Vévoda Welfo a vévoda Pertolfus a vévoda Bedřich přísahali tentýž mír až do Letnic a na čtyři roky po nich. Přisahali, pravím, mír církvím (kostelům), duchovním, řeholníkům, ze světských osob: obchodníkům, ženám, aby nebyly násilím unášeny, židům.

Přísaha je takhle: Nikdo nenapadne něčí dům nepřátelsky ani jej nezničí ohněm, nikdo nikoho nezajme pro peníze, ani nezraní, ani neprobodne, ani nezabije. A kdyby to někdo udělal, ať ztratí zrak nebo ruku. Kdyby ho někdo chránil, ať vytrpí tentýž trest. Kdyby se někdo utekl do tvrze, nechť je spolupřísežníky po tři dny obléhán a zničen. Kdyby někdo unikl tomuto soudu, tu – má-li beneficium – jeho pán mu je odejme a zpupné statky mu odejmou jeho příbuzní. Jestliže se někdo dopustí krádeže v hodnotě pěti solidů nebo více, ať ztratí zrak nebo ruku. Jestliže se někdo dopustí krádeže v hodnotě menší, než je pět solidů, nechť se mu ustríhají vlasy a je zbit pruty a vrátí ukradené; a dopustí-li se takové krádeže třikrát nebo po třetí spáchá loupež, ať ztratí zrak nebo ruku. Napadne-li tě na cestě tvůj nepřítel a můžeš-li mu

škodit, škod mu; uteče-li se do něčího domu nebo dvora, nechť zůstane bez poškození.

Těto přísahy užívají královi přátelé pro svůj štít (pro svou čest), nepřátelům však nikterak neprospívá.

Vormský konkordát z roku 1122

Boj o investituru, vedený mezi německým císařem a papežem, skončil smlouvou označovanou konkordát vormský neboli kalixtinský z roku 1122.

Při obsazování úřadů církevních rozeznávali kanonisté (pěstitelé církevního práva) 1. ustanovení církevního úředníka a 2. jeho uvedení v úřad. Uvedení v úřad se jmenovalo investiturou.

Ve vormském konkordátu církev dovedně uplatnila kanonickou nauku o dvojí stránce právních institucí, o stránce spirituální (duchovní) a stránce temporální, zejména majetkové.

Český překlad převzat z: J. Tureček a kolektiv, Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva, Praha 1956 str. 222 n.

I. Privilegium papeže Kalixa II.

Já, Kalixt, biskup, služebník služebníků božích, tobě, Jindřichovi, z boží milosti vznešenému římskému císaři, dovoluji, aby se volby biskupů a opatů německého království, kteří náležejí ke království, dály v tvé přítomnosti, bez svatokupectví a násilí; vznikne-li mezi stranami neshoda, poskytněš, podle rady nebo úsudku metropolitů a biskupů provincie, souhlas a pomoc zdravější části. Zvolený od tebe přijme bez vymáhání světskou moc (regalia) odevzdáním žezla a bude ti po právu plnit povinnosti, které mu z toho ve tvůj prospěch vyplývají. Z ostatních však částí říše přijme vysvěcený, od tebe bez vymáhání do šesti měsíců světskou moc odevzdáním žezla a bude ti po právu plnit povinnosti, které mu z toho ve tvůj prospěch vyplývají. Při tom se vylučuje vše, co uznané náleží římské církvi. Jestliže v těchto záležitostech vzneseš ke mně stížnost a požádáš mne o pomoc, poskytnu ti ji tak, jak jsem k tomu povinen mocí svého úřadu. Dám pravý mír tobě i všem, kdo na tvé straně jsou nebo byli v čase této rozepře.

II. Výnos císaře Jindřicha V.

Jménem svaté a nedílné boží trojice. Já, Jindřich, vznešený římský císař, z lásky k bohu a svaté římské církvi a k pánu Kalixtovi, papeži, a

pro spasení své duše propouštím bohu a Petru a Pavlovi, svatým apoštolům božím, a svaté katolické církvi, uvedení v úřad prstenem a berlou, a dovoluji, aby se ve všech církvích, které jsou v mém království a říši, konala-kanonická volba a svobodné vysvěcení. Majetek a světská moc blahoslaveného Petra, které byly odňaty od počátku této rozepře až do dnešního dne, ať za času mého otce nebo také za mé doby, a které mám, vrátím téže svaté římské církvi, avšak u těch, které nemám, věrně pomohu, aby byly vráceny. I majetek všech jiných církví, i knížat i jiných osob jak duchovních, tak světských, který v téhle válce byl ztracen a který mám, vrátím po poradě s knížaty a podle spravedlnosti; majetek pak, který ale nemám, bude vrácen za věrné mé pomoci. A dám pravý mír pánu Kalixtovi, papeži, a svaté římské církvi a všem, kteří jsou anebo byli na její straně. A požádá-li mne v těchto záležitostech svatá římská církev o pomoc, věrně ji poskytnu; a v těch věcech, ve kterých ke mně vznesou stížnost, vykonám spravedlnost, ke které jsem povinen. Toto všechno se stalo se souhlasem níže jmenovaných knížat ...

Confederatio cum principibus ecclesiasticis

Úmluva s církevními knížaty pochází ze dne 26. dubna 1220.

Český překlad převzat z: J. Tureček a kolektiv, Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva, Praha 1956, str. 242 n.

Jménem svaté a nedílné trojice. Bedřich druhý ...

1. Především slibujeme (slibujeme), že nadále nikdy nebudeme přivlastňovat fisku (královské pokladně) pozůstalost kteréhokoli církevního velmože po jeho smrti; zakazujeme také (zastavujeme) přivlastňování si této pozůstalosti se strany kohokoli pod jakoukoli záminkou, ale ať se ta pozůstalost dostane nástupci, jestliže předchůdce zemře bez závěti; chceme, aby závěť (církevního velmože), učinil-li ji, byla platná. Jestliže se však někdo opovžá proti tomuto výnosu přivlastňovat si pozůstalost, nechť je pokládán za psance a postaven mimo zákon a ať zůstane zbaven léna nebo benefícia, má-li jaké.

2. Rovněž nezavedeme bez dotázání se jich nebo proti jejich vůli nové cla a nové mince na jejich územích nebo v obvodech jejich pravo-

moci vůbec, ale zachováme a budeme chránit stará cla a mincovní práva, povolená jejich kostelům (církvím), aniž je sami budeme mařit nebo aniž dovolíme, aby je jiní porušovali nějakými napodobeninami obrazů, jakými se mince poškozují a zlehčují, což zcela zakazujeme.

3. Rovněž nebudeme na jejich újmu přijímat ve svých městech lidi jakéhokoli druhu, jsou-li jejich poddanými a zabavují-li se z kteréhokoli důvodu poslušnosti vůči nim. A chceme, aby totéž bylo zachováno všeobecně mezi nimi samotnými a v jich prospěch všemi světskými osobami.

4. Rovněž stanovíme, aby nikdo nepoškozoval nějakou církev na jejich statcích z důvodu ochrany těchto statků; avšak, jestliže ji poškodí, ať škodu nahradí dvojnásobně a zaplatí naší komoře sto marek stříbra.

7. A protože hmotný meč byl ustanoven na podporu duchovního meče, bude následovat, jestliže některým ze shora uvedených způsobů zjistíme o někom, že setrval ve vyobcování (z církve) přes šest neděl, naše kletba, která nebude odvolána, nebude-li před tím odvoláno vyobcování z církve.

9. Rovněž ustanovujeme, aby se nestavěly na církevních pozemcích z důvodu ochrany církve nebo pod nějakou jinou záminkou stavby to je hradby nebo města. Jestliže snad jsou nějaké vybudovány proti vůli těch, jimž pozemky náležejí, buďtež královskou mocí strženy.

Statutum in favorem principum

Královský statut ve prospěch knížat (světských) je ze dne 1. května 1231, jeho obnovení pak z května 1232.

Český překlad převzat z: J. Tureček a kolektiv, Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva, Praha 1956, str. 243 n.

Ve jménu svaté a nedělitelné trojice. Bedřich druhý ...

1. Dovolujeme tudíž podle toho, co – jak je známo – dovolil král náš syn a natrvalo potvrzujeme a stanovíme: aby se nestavěla námi nebo jakýmkoli jiným nová tvrz (hrad) nebo město (obec) na církevních pozemcích z důvodu ochrany církve nebo pod jakoukoli záminkou.

(V původním znění bylo v prvním článku stanoveno):

1. Ustanovujíce především, že nemáme na újmu zeměpánů stavěti novou tvrz (hrad) nebo město (obec).

3. Rovněž, ať není nikdo nucen jíti proti své vůli před nějaký soud (forum).

4. Rovněž, ať nejsou měněny směry starých silnic bez vůle procházejících.

6. Rovněž, každý ze zeměpánů nechť užívá v klidu, podle uznaného obyčeje své země, svobod, pravomocí, hrabství, setnin svobodných nebo lenních.

12. Rovněž, ať nejsou přijímáni v našich městech vlastní lidé zeměpánů, šlechticů a služebníků (ministeriálů), a církví.

13. Rovněž, buďtež vráceny a nadále neduďtež uchvacovány našimi městy zpupné statky a léna zeměpánů, šlechticů, služebníků a církví.

16. Rovněž nebudíž našimi městy vědomě přijímán žádný zemský zločinec, ať už soudcem odsouzený nebo za psance prohlášený; ti, kdo byli (ze zločinu) usvědčeni a byli přesto přijati, buďtež vypuzeni.

17. Rovněž nebudeme dávat raziti v zemi některého zeměpána novou minci, již by se zhoršovala zeměpánova mince.

18. Rovněž, nechť naše města nerozšiřují svou pravomoc za obvod města, leda by nám náležela zvláštní pravomoc.

19. Rovněž, ať následuje v našich městech žalobce sudiště žalovaného, ledaby byl ve městě zastížen pachatel nebo hlavní dlužník; v tomto případě bude povinen se tam odpovídati.

Žádáš, aby byl zvrácen řád práva; aby nenásledoval žalobce sudiště žalovaného, ale žalovaný žalobcův soud: neboť toliko tam musí být zavázaný žalován, kde má bydliště (domicil) nebo je měl v době uzavření smlouvy, třebas je potom změnil.

V trestní záležitosti následuje žalující sudiště žalovaného.

20. Rovněž, nikdo ať nepřijímá do zástavy lenní statky bez souhlasu a svolení hlavního pána (seniora).

21. Rovněž, ať není nikdo donucován k městským pracím, není-li k tomu povinen podle práva.

22. Rovněž lidé sídlící v našich městech nechť plní obvyklé a povinné právní závazky z mimoměstských statků svým pánům a ochráncům a nechť nejsou znepokojováni požadavky (dávkami), k nimž nejsou vázáni.

Saské zrcadlo

Tak zvaný „Sachsenspiegel“ vznikl v letech 1220–1270. Byl rozšířen hlavně na severu Německa a měl velký vliv na magdeburské městské právo.

Český překlad převzat z: J. Tureček a kolektiv, Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva, Praha 1956, str. 248 n.

I. 1. K ochraně křesťanství zanechal na zemi Bůh dva meče. Papeži duchovní, císaři světský. Papeži také přísluší jezdit v určitý čas na bílém koni a císař mu má držeti třmen, aby se sedlo neobrátilo. Je ale třeba uvážiti: Jestliže se papeži něco protiví, co nemůže býti stáháno duchovní mocí, vynutí císař papežovi poslušnost mocí světskou. Tak má také pomáhat duchovní moc světskému soudu, když toho potřebuje.

I. 38 § 2. Také ti, kteří jsou rok a den v říšské klatbě, se prohlašují za bezprávné a vysloví se ztráta majetku a léna; léno se uprázdňuje pánu, vlastnictví královské moci.

III. 45 § 1. Nyní slyšte všech lidí odklad (wergeld) a vyrovnání (pokání, Busse). Knížata, svobodní páni, a svobodní lidé, mají stejné vyrovnání a odklad. Ale ctíme knížata a svobodné pány tím, že dávají zlato, a dá se jim jako vyrovnání 12 penízů, z nichž každý má vážit 3 peníze váhy stříbra ...

Svobodným lidem se dává jako pokání 30 šilingů funtových peněz; z nich má 20 šilingů vážit jednu marku. Jejich odhad činí 18 funtů „funtových peněz“.

III. 45 § 2. Každá žena má poloviční odklad a vyrovnání svého muže. Každá panna a neprovdaná žena má také poloviční vyrovnání podle toho, jakého je původu.

III. 45 § 3. Muž je také poručníkem ženy, od doby kdy se za něj provdala. Žena je také družkou muže, když vstoupí do jeho lože. Po smrti muže je svobodná od jeho práva.

III. 45 § 4. Ti, kteří jsou svobodní (s majetkem) a navštěvují shromáždění šoltysovo, těm se dává jako vyrovnání 15 šilingů a jako odklad 10 funtů.

III. 45 § 6. Jiní svobodní lidé jsou tak zv. obyvatelé (landsassen), chodí a jezdí jako hosté a nemají žádného nemovitého majetku: těm se dává také 15 šillingů pokání; jejich odklad je 10 funtů.

Text převzat z:

Název : Texty ke studiu obecných dějin
státu a práva

Autor : Prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

Vydavatel : ZČU Plzeň

Určeno : I. ročník FPR

Vedoucí katedry : Prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

Vyšlo : prosinec 1995

Počet stran : 162

Počet obrázků : 0

Počet příloh : 0

AA / VA : 10.72 / 11.54

Vydání : I.

Náklad : 500 výtisků

Číslo publikace : 716

Tiskárna : ZČU Plzeň - ediční středisko

Cena : 70.00 Kč

Tato publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

55 - 076 - 95

17/22 Kč 70.00